

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
ORGANİZE PERAKENDE VE TÜKETİCİ
HAKLARI ÇALIŞMA GRUBU BAŞKANI
NURDAN TÜMBEK'İN
“ORGANİZE PERAKENDE SEKTÖRÜNÜN
TÜRKİYE EKONOMSİNDEKİ YERİ”
SEMİNERİ KONUŞMASI

30.06.2006

Ceylan Intercontinental

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul –Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxoffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sayın Müsteşar, Sayın Başkan, Değerli Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Türkiye son yıllarda, hemen her alanda güçlü bir ekonomik performans sergiledi. 2001 krizinden sonra ekonomide tesis edilmiş olan istikrar ortamı, ekonomide karar vericilere önünü görme fırsatı tanıdı.. Enflasyonun, faiz oranlarının aşağı inmesiyle beraber, belirsizlik ortadan kalktı, gelecek dönem gelir ve harcamaları öngörülebilir hale geldi, verimlilik artışı, rasyonel karar, risk yönetimi gibi kavramlar önem kazandı. Yakalanan istikrar ortamında yerli ve yabancı sermaye yatırımlarında hızlı artışlar görüldü. 2005 yılında Türkiye'ye gelen yabancı yatırım miktarı, son 50 yılda gelen yabancı yatırımların oranını geride bıraktı. Son dört yılda Türkiye ekonomisi ortalama yüzde 7 oranında büyüme gösterdi. Perakende sektörü de gelişimiyle büyüme oranlarına katkıda bulundu.

Ekonomideki bu ortamda tüketiciler de uzun vadeli plan yapma, başka türlü gerçekleştirilmesi zor olan tüketim kararlarını uzun vadeli kredi ile gerçekleştirme imkanına kavuştular. Bu sayede, refah düzeyi yükseldi, kişi başına milli gelir 5000 dolar seviyesine ulaştı. Ekonomideki bu yapısal değişim, tüketim alışkanlıklarını da değiştirerek, perakende sektöründeki dönüşümü hızlandırdı. Bu dönüşümün gelecek yıllarda da hızlanarak devam etmesi bekleniyor. Türk perakende sektörü, pazara giren yeni rakiplerin, birleşmelerin, yatırımların ve satın almaların etkisiyle ciddi bir atılım sürecinden geçiyor.

Daha kısa bir süre önceye kadar birkaç büyük şirket ve birçok küçük şirketin faaliyet gösterdiği perakende sektöründe, bugün son derece gelişmiş bir organizasyon yapısı ve tüketicilerin lehine gelişen bir rekabet ortamı görülmektedir. Hızlı bir değişim gösteren bu sektörün düzenlenmesine ilişkin tartışmalara girmeden önce bu sektörün Türkiye ekonomisine katkıları ile ilgili bazı hususları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye'de modern dağıtımçılık ve perakendecilik ortamı yaratmak için çözülmesi gereken problemler varlığını sürdürmektedir. Bunlar arasında, her şeyden önce, kayıt dışı ekonominin varlığını sayabiliriz. Kayıt dışı ekonominin payı çok yüksek ve bu oran kayıtlı organize perakende şirketleri için büyük bir problem. Ortalama büyüklüğü 65 milyar dolar olan perakende sektörünün neredeyse yüzde 70'i kayıtdışı bir şekilde faaliyet göstermektedir. İstanbul'da bir haftada 500 semt pazarı kurulmakta ve bu satış noktalarında denetimsizliğin her türlü sıkıntılarını gözle görmeniz mümkündür.

Organize perakende sektörünün, organizasyon yapısı itibarıyla, kayıtdışı ekonomi ile mücadele etkin bir araç olduğunu hepimiz biliyoruz. Organize perakende şirketleri, bütün yasal koşulları tam olarak yerine getiriyorlar ve bu durum sürekli olarak resmi makamlar tarafından yapılan teftişlerle tespit ediliyor. Öte yandan, gerek kayıtdışının önlenmesi, gerekse adil rekabet koşullarının tesis edilebilmesi için aynı hassasiyetin tüm sektöre gösterilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Son zamanlarda, hükümetin ve belediyelerin bu konuya el atmasını ve bazı ilerlemeler kaydetmelerini takdir ediyoruz.

Ayrıca, son yıllarda görülen hızlı büyümeye rağmen, tarım dışı işsizlik oranının Mart ayında %13.7 seviyelerinde bulunduğu Türkiye ekonomisinde toplam istihdamın %15'ini barındıran perakende sektörü, iş imkanı sağlama konusunda da önemli bir potansiyele sahiptir. Açılan her yeni hipermarketin ortalama 300 kişiye tam zamanlı istihdam imkanı sağladığı

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye

Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara -Türkiye

Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium

Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA

Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany

Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29

Tel: +90 (312) 468 10 11

Tel: +32 (2) 736 40 47

Tel: +1(202) 776 77 70

Tel: +49 (30) 288 786 300

Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50

Faks: +90 (312) 428 86 76

Faks: +32 (2) 736 3993

Faks: +1 (202) 776 77 71

Faks: +49(30) 288 786 399

Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org

e-mail: ankoffice@tusiad.org

e-mail: bxoffice@tusiad.org

e-mail: usoffice@tusiad.us

e-mail: berlinoffice@tusiad.org

e-mail: parisoffice@tusiad.org

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

hesaplanmaktadır. Güvenlik, temizlik hizmetleri, catering ve yan sanayileri de dahil ettiğimizde, organize perakende sektörünün, ülkenin istihdam sorununa önemli oranda çözüm getirdiğini söyleyebiliriz.

Ancak son zamanlarda üzerinde tartıştığımız asıl konu Büyük Mağazalar Kanun Tasarısı. Bu tasarı yasalaştığı takdirde, büyük bir gelişim gösteren organize perakende sektörü sekteye uğramakla kalmayacak, Türkiye ekonomisinin büyüme potansiyeli de zayıflayacaktır. Ekonominin kayıt altına alınmasını sağlayan, nitelikli çalışan yüzdesini artıran, işçi ve tüketici haklarını koruyan organize perakende sektörü, bu yasa taslağı uygulamaya konulursa büyük sıkıntılar yaşayacaktır.

Türkiye’de sektörü düzenlemeye dönük tartışmalar, maalesef konuyu olumlu bir seviyeye taşımaktan uzak kalmıştır. Tartışılan biçimiyle tasarının, Türkiye ekonomik koşulları, kayıt dışı ekonominin engellenmesi, perakende satış pazarı, tüketici yararı, rekabetin gelişimi vesair açılardan perakende sektörünü sekteye uğratması, ve yatırım engeli oluşturması, bu sebeple yürürlüğe girmesinin hukuki, ticari ve sosyal anlamda olumlu etki yaratmaması muhtemeldir.

Örnek alındığı belirtilen Avrupa ülkelerinde sektörü denetlemeyi hedefleyen düzenlemelerin ancak pazar belli bir seviyeye ve doyumluğa ulaştıktan sonra gündeme geldiğini biliyoruz. Bilindiği üzere, Türk Perakende Sektörü 1990’ların başından bu yana özellikle büyük şehirlerde büyük bir değişime uğramıştır. Türkiye’nin sosyal ve ekonomik gelişmesine paralel olarak organize perakende sektörü de oluşmaya ve gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de bütün satış noktaları ve mağazacılık gelişmelerine paralel olarak hızlı tüketim malları satan süpermarketlerdeki artışa rağmen, pazar paylarına, mağaza sayılarına ve yaygınlıklarına ve benzeri parametrelere bakıldığında, ülkemizde hala, organize perakende pazarının gelişme sürecinde olduğu görülmektedir. En büyük üç perakende şirketinin toplam pazar payı Avrupa ülkelerinden Almanya’da %57, İngiltere’de %58, İspanya’da %52 ve Yunanistan’da %35’tir. İsveç, Norveç, Hollanda, Finlandiya’da ise bu oran % 80 in üzerinde seyretmektedir. AB ülkeleri arasında yeni üyelerde bile bu oranın minimum % 16 olduğu gözlemlenmektedir. Oysa Türkiye’de DİE rakamları ile gıda, içecek tüketim harcamaları 100 milyar YTL olarak tahmin edilirken; tüm zincirlerin bu harcamalardaki payı (8 büyük; 94 yerel) 14 milyar YTL civarındadır. Bu oranlar dikkate alındığında Türkiye’deki sektörün belirli bir doyumluğa ulaşmadığı, aksine henüz başlangıç seviyesinde olduğu görülmektedir.

Öte yandan, günümüzde AB ülkelerinden Almanya ve İngiltere, gerek istihdamı arttırmak gerekse tüketiciye daha etkin ve verimli bir ortamda hizmet edebilmek için sektörle ilgili düzenlemeleri tekrar gözden geçirmeye başlamışlardır. Bir başka ifadeyle, üzerinde tartışılan düzenleme sadece bazı kısıtlamalarla yetinmekte, geleneksel perakendecilerin verimliliğini artırarak rekabet gücünü yükseltecek “pozitif bir düzenleme” getirmemektedir. Böylece, amaçlananın tam tersine, küçük işletmeleri korumak bir yana, kapanmaları sürecini hızlandırabilecek ve rekabeti daha da bozabilecek niteliktedir.

Ekonomilerde genel olarak ticaretin, özel olarak perakendeciliğin bazı düzenlemelere tabi tutulmasından daha doğal birşey olamaz. Ancak kayıt altındaki perakende zincirleri ile ilgili çeşitli düzenlemeler olduğu halde, çok sayıda perakendecinin de düzenleme kapsamı dışında kaldığını biliyoruz. Özellikle kayıtlı ekonominin dışında kalan, bu şirketler, vergi ve sosyal güvenlik primlerinin düzgün ödenmesi, gıda güvenliği, tüketici sağlığı, çalışma standartları gibi alanlarda düzenleme dışı kalmalarıyla, düzenleme içinde hareket eden şirketler karşısında

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul –Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara -Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

haksız rekabet avantajları elde etmektedirler. Dolayısıyla yapılması gereken, sektörde geçerli olan düzenlemelerin, küçük-büyük, organize-geleneksel ayrımı yapılmadan tam olarak tüm şirketlere uygulanması ve böylece kayıtdışı ekonominin tüm boyutlarıyla mücadele edilmesidir. Ancak, mevcut tasarı, diğer yasalarla düzenlenmiş olan alanlarda organize perakende sektörüne mükerrer düzenlemeler getiriyorken, mevcut düzenlemelerin geleneksel perakende sektörüne uygulanması konusunda bir açılım sağlamamaktadır. Oysa, tasarımın hükümlerinin çoğu ilgili kanun ve diğer kanuni düzenlemelerde oldukça geniş bir mevzuat yelpazesi çerçevesinde belirlenmiş bulunan hususlarda yeni düzenlemeler getirmektedir. Bu durumun birçok yetki çatışmasına sebebiyet vereceği ve sektör gerçekleri ve ihtiyaçları ile bağdaşmadığı düşünülmektedir.

Bu nedenle, sektörde yapılacak herhangi bir düzenlemenin temel amacının, gelişme dinamikleri dikkate alınarak ekonomik açıdan önemli bu sektörü geleceğe hazırlamak olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla, sektörün tamamında kayıtdışılığın önüne geçilmesi, sektörün önemli oyuncularından olan geleneksel perakendecilerin rekabetçi bir yapıya kavuşmalarının sağlanması ve sektörün genelinde verimliliğin en temel kıstas olarak ele alınması gerektiğinin altını çizmek isterim.

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul –Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara -Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W, Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org